



Ole rohkea ja reilu – uskalla välittää!®

Toiminnallisia menetelmiä antirasistiseen varhaiskasvatukseen

Marjukka Rauhalaja ja Hanna-Leena Ylönen 18.03.2021

YHTEISET LAPSEMME RY

Ole rohkea ja reilu – uskalla välittää!



#Be brave and fair
- dare to care.

Työpajan rakenne

Teoriakatsaus n. 50 min

Toiminnan esittely n. 10 min

Ryhmätehtävä + keskustelu n. 20 min

Vinkkejä ja materiaaleja n. 10 min

YHTEISET LAPSEMME RY

Ole rohkea ja reilu - uskalla välittää!

Mitä on rasismi?

#peilu

- Rasismi on valta- ja alistussuhteita tuottavia ajattelu-, puhe- ja toimintatapoja, joissa jonkun yksilön tai ryhmän oletettu tai väitetty ominaisuus, olipa se biologinen tai kulttuurinen, esitetään olemukselliseksi ja muuttumattomaksi
- Rasismi perustuu **rodullistamiseen**
- Myös valkoiset ovat rodullistettuja, mutta valkoisuus nähdään normina, johon kaikkia muita verrataan (*valkoisuusnormi*). Muiden toiseuttaminen tapahtuu suhteessa valkoisuuteen.

- Rasismi on yleismaailmallinen ilmiö, sitä esiintyy kaikkialla.
- Osaan ihmisistä kohdistuu systemaattista rasismia.
 - Yhteiskunnan tasolla: rakenteellinen rasismi
 - Arkipäivän tasolla: toiseuttaminen, syrjintä, mikroaggressiot, eksotisointi ja ulossulkeminen
 - Yksilötasolla: sisäistetty rasismi
- Rasismin kieltäminen ja vähättely (”värisokeus”) ovat osa rakenteellista rasismia
- Käänteistä rasismia ei ole



- Rasismi on vahvasti päiväkodeissa ja kouluissa läsnä oleva ilmiö.
 - Rasistinen kohtelu ja syrjintä ovat kiusaamisen tapoja myös pienten lasten keskuudessa.
 - Päiväkoti on monelle lapselle ensimmäinen kosketus kodin ulkopuolella olevaan laajempaan yhteisöön.
- Ensimmäiset kokemukset ulkopuolisuuden ja toiseuden tunteesta saattavat tulla jo pienenä, kun ryhmään pääsy ja osallisuus ei onnistu.

- 67 prosenttia afrikkalaistaustaisista on kokenut ihonväriin perustuvaa syrjintää tai häirintää koulutuksessa.
- Rasismia esiintyy kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja aina korkeakouluun asti, sekä opetushenkilökunnan että muiden oppilaiden taholta.
- Koulu ei ole kaikkien lasten ja nuorten osallisuutta tukeva, yhdenvertainen, tasa-arvoinen eikä syrjinnästä vapaa, eikä edistä kaikkien tulevaisuuden mahdollisuuksia samalla tavalla.
- Passiivinen suvaitsevaisuus → irtisanoudutaan avoimesta väkivallasta ja rasismista, mutta harjoitetaan käytännön tasolla ulossulkemista vuorovaikutuksessa
- Päivittäinen ulkopuolelle jättäminen, eriarvoinen kohtelu ja syrjintä vaikuttavat hyvinvointiin ja mahdollisuuksiin päästä elämässä eteenpäin.

Lähteet mm. Souto 2011,
Riitaoja 2019,
Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020



Kuvassa vauhdikas hetki Leikin ja liikkeen työpajassa

Maahanmuuttajien lapset jäävät muita herkemmin syrjään suomalaisissa päiväkodeissa

- Saavat vähemmän syvällistä huomiota päiväkodin aikuisilta.
- Aikuiset toimivat maahanmuuttajan lasten kanssa vähän harvemmin itse osallistuen esim. rakentavat yhteistä leikkiä niin, että aikuinen ei ohjaa kaikkea.
- Leikkivässä ryhmässä muita passiivisemmassa roolissa ja leikkivät useammin yksin.
- Läheiset kaverisuhteet ovat vähän pienemmässä roolissa tarhapäivän aikana kuin muilla.
- Toiminta on harvemmin pitkään jatkuvaa ja keskittynyttä.

”Yhteiskunnasta syrjään jääminen on hienovarainen ja tiedostamaton prosessi”

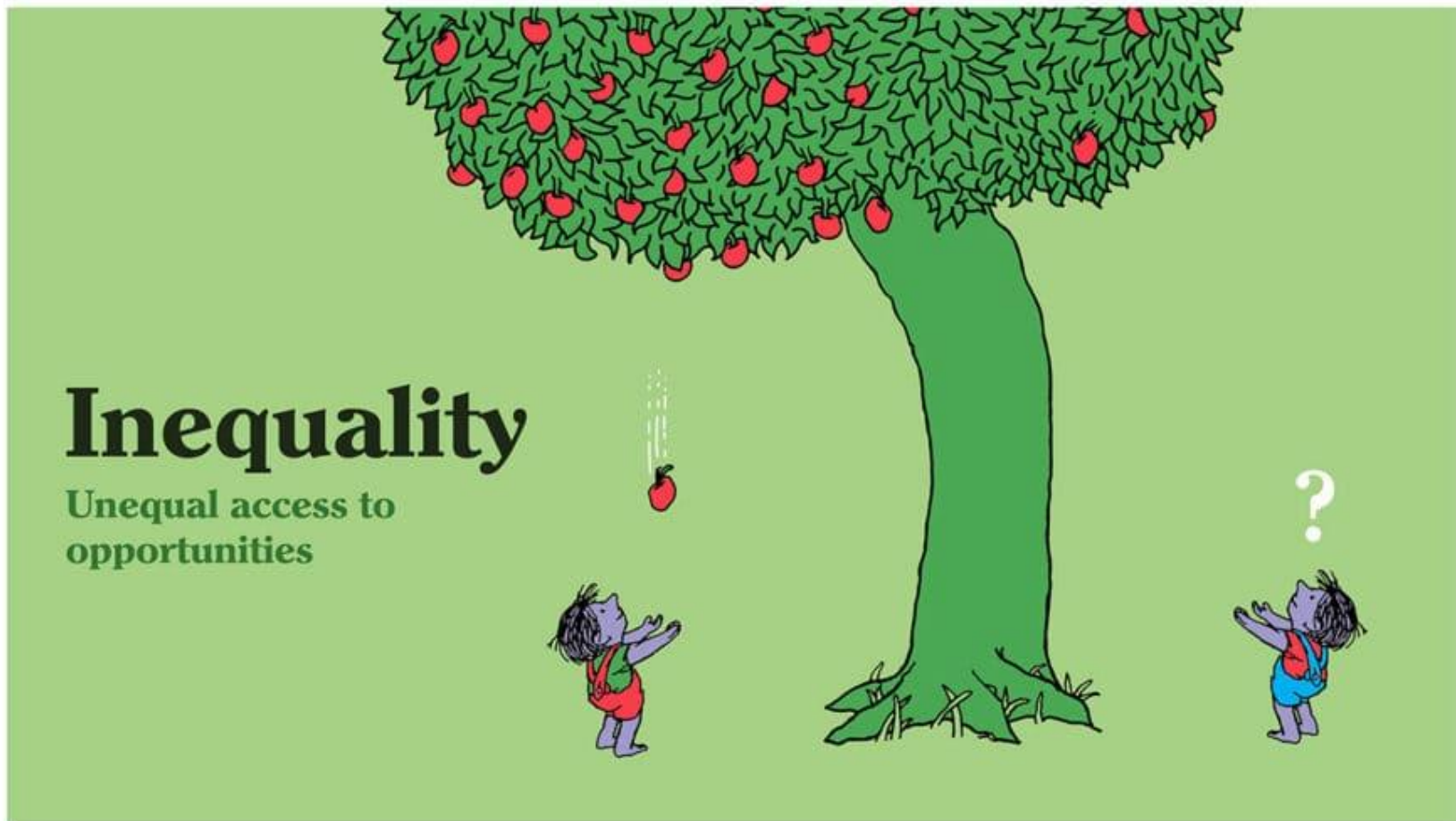
Jyrki Reunamo, Helsingin yliopisto



- Erot ovat pieniä, mutta ne toistuvat ja vahvistavat toisiaan lasten arjessa joka päivä.
- Tarvitaan tietoa ja tiedostamista, jotta asioita voi muuttaa.

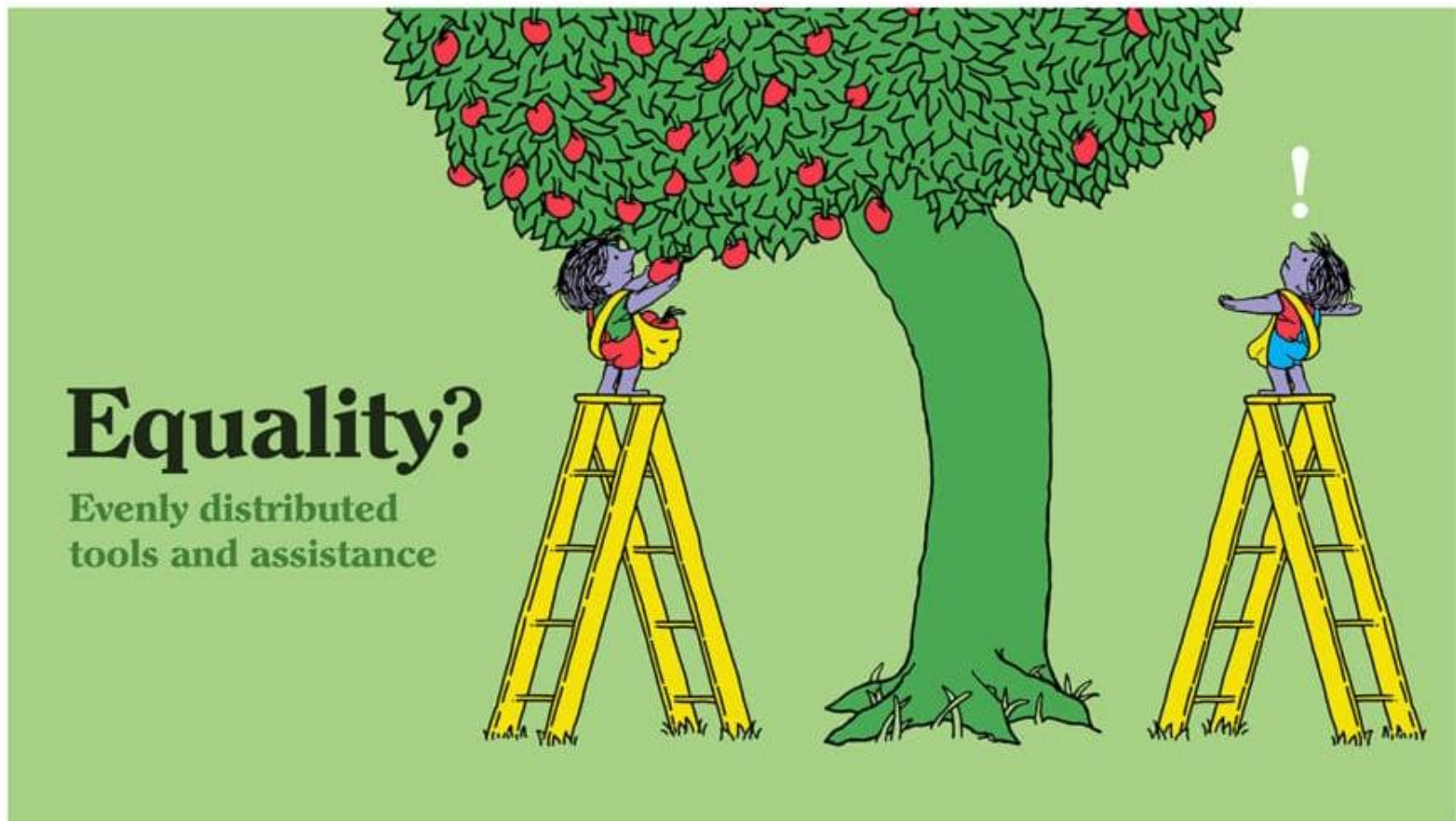
Lähteet:

Kehittävä palaute Varhaiskasvatuksessa -tutkimus ja Aalto M 2019, HS



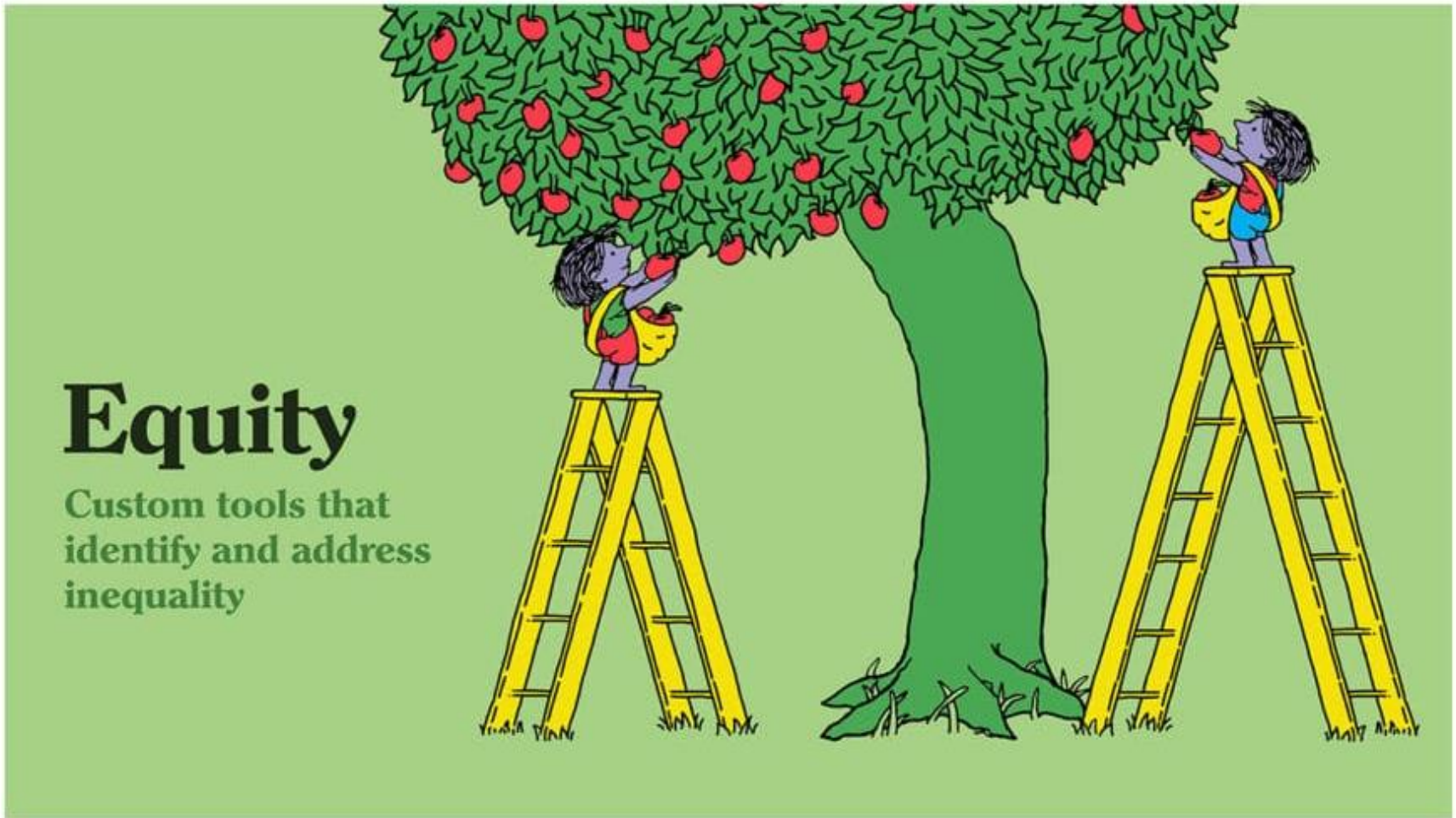
Epäoikeudenmukaisuus

Mahdollisuuksien epätasainen jakautuminen



Tasa-arvo (?)

Tasaisesti jaetut välineet ja tuki

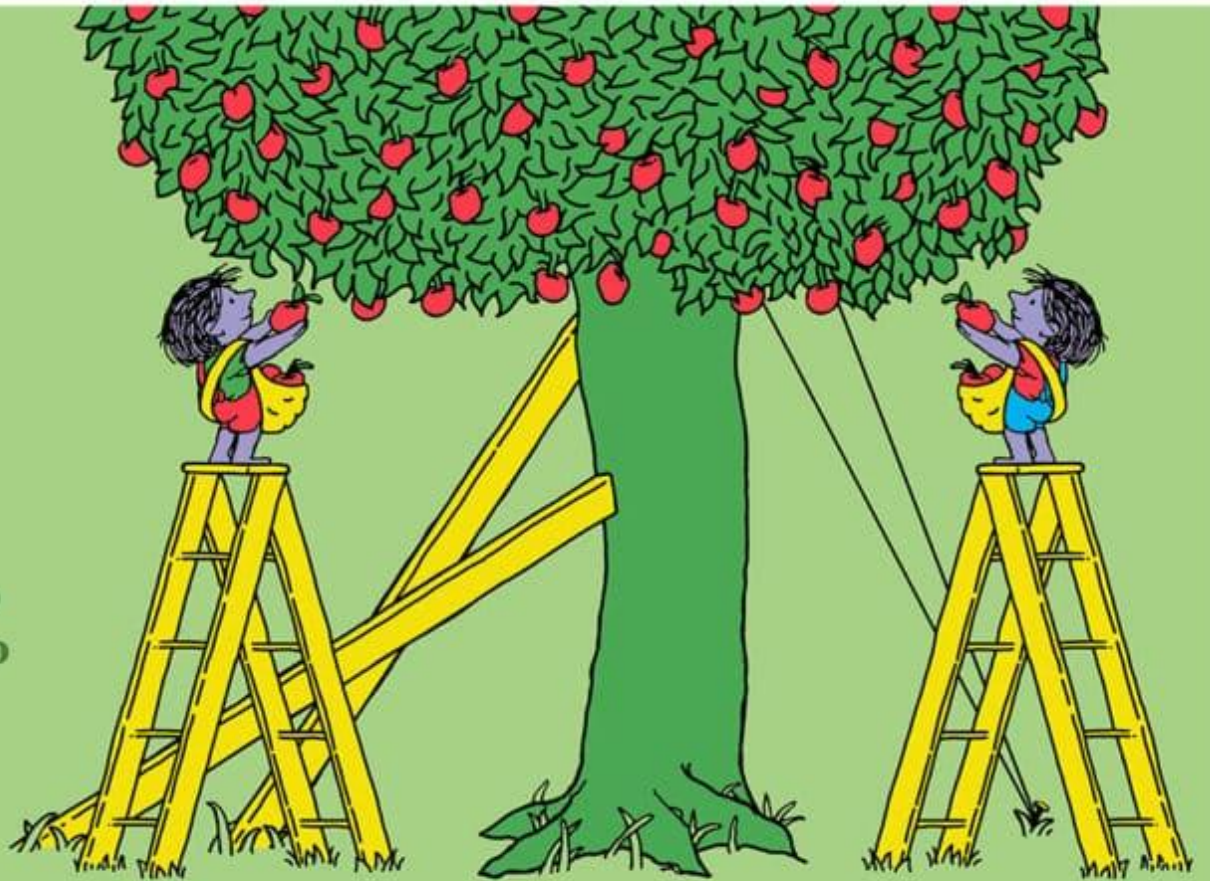


Yhdenvertaisuus

Tarpeeseen mukautetut välineet ja tuki,
jotka vähentävät epäoikeudenmukaisuutta

Justice

Fixing the system to
offer equal access to
both tools and
opportunities



By @lunchbreath
based on Shel Silverstein's Giving Tree
for John Haada's 2019 report 'In Tech Report
without conditions' 2019 by @lunchbreath

Oikeudenmukaisuus

Vinoutuneiden rakenteiden korjaaminen

Kuvat: Tony Ruth

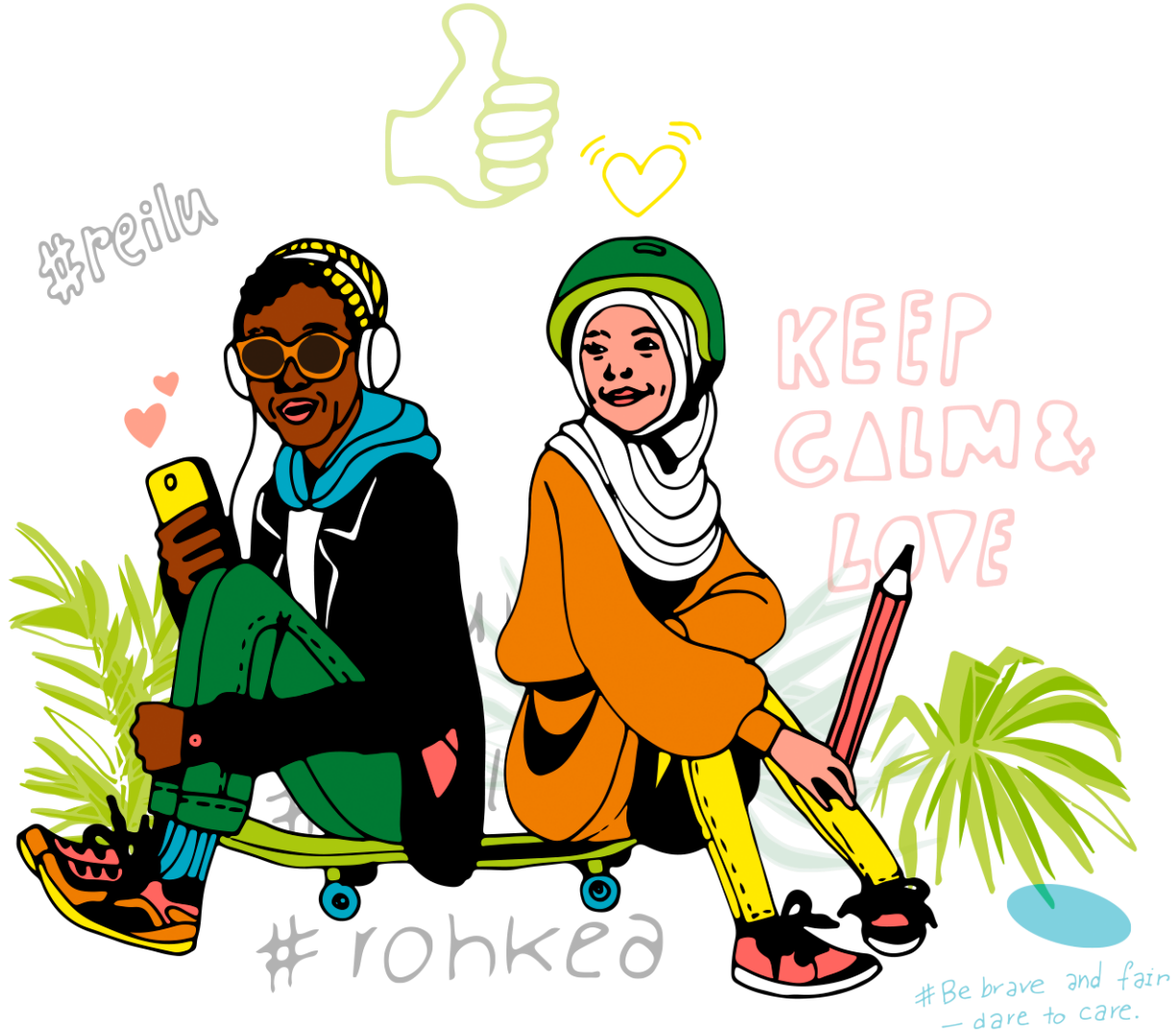


kuvat lainattu Anne Libbyn nettisivuilta, *Love, Joy, Feminism*, 2018

Mitä neurotiede sanoo rasismista?

- Ajatus *ulkoryhmästä* ja *sisäryhmästä*
- Aivomme keskittyvät toisten kasvonpiirteisiin (erit. silmiin) paremmin, kun kyseessä on samaan sisäryhmään kuuluva henkilö.
- Kun kohtaamme ulkoryhmään kuuluvat kasvot, aivojemme hälytysjärjestelmä aktivoituu. Tulkitsemme herkemmin väärin henkilön aikeita.
- Tietoinen mieli voi syrjäyttää hälytysjärjestelmän. Rasismi on valinta, sillä voimme oppia siitä pois.

#peilu



#peilu



KEEP
CALM &
LOVE

#rohkea

#Be brave and fair
- dare to care.

Sisäinen reflektio -tehtävä



Mitä mieleesi nousee?

Vastaa Mentimeter:issä kolmella erillisellä sanalla.

Kopioi koodi chatistä

→ www.menti.com



Yhteiset Lapsemme ry

Rasismia vastaan toimiva ja kulttuurista moninaisuutta puolustava lastenoikeusjärjestö vuodesta 1988

YHTEISET LAPSEMME RY
Ole rohkea ja reilu – uskalla välittää!



Ole rohkea ja reilu[®] -työpajatoiminta

Teemoina moninaisuus, rasismi, ennakkoluulot, yhteisöllisyys ja ystävyys.



- Pienille lapsille suunnatuissa työpajoissa käsitellään moninaisuuden teemoja **taidelähtöisten ja toiminnallisten menetelmien avulla**.
- Työpajat rakentuvat sadun ympärille ja vuorottelevat teemaan liittyvien toiminnallisten harjoitteiden ja ohjatun keskustelun välillä.
- Eläytymällä kuvitteellisen hahmon asemaan ja tilanteeseen, opetellaan empatiataitoja ja kaikkien ottamista mukaan.
- Työpajat tarjoavat **ratkaisukeskeisen ja osallistavan tilan**, jossa jokaisen lapsen mielipide ja kokemus on tärkeä.
- Taide mahdollistaa **myös muita kuin kielellisiä osallistumisen tapoja**

→ Etäännyttämällä aihe taiteen avulla, voidaan saavuttaa teemojen käsittelyyn turvallinen välitila.



“Sen sijaan että aikuinen sanoo ‘älä välitä’ hänen tulisi sanoa ‘minä välitän.’”

Anna Rastas 2007

- Useita työpajamalleja eri ikäisille
- Yli 1000 lasta osallistuu työpajoihin vuosittain.
- Työpajojen vaikutuksia tilaajien mukaan:
 - Keskustelun herättäminen
 - Yhteistyötaitojen ja vuorovaikutustaitojen koheneminen
 - Empatian lisääntyminen
 - Erilaisuuden hyväksyminen

”Paja oli erinomainen kokemus oppilaille ja antoi mahdollisuuden olla eri tavalla luokkatovereiden kanssa. Paja vaikutti positiivisella tavalla luokan ilmapiiriin. ---
Paja toi varmasti oppilaille uuden näkökulman kiusaamisen ymmärtämiseen.”

-Tilaaja

#Be brave and fair
— dare to care.

Keskustelua pienryhmissä

Keskustelkaa ryhmissä luennon herättämistä ajatuksista.

Mitä oivalluksia tai havaintoja nousee suhteessa varhaiskasvatukseen?

Mitä asioita, käytänteitä ja/tai rakenteita tulisi muuttaa?

→ Kirjatkaa pienryhmänne ajatuksia Jamboardille.

#Be brave and fair
— dare to care.

#Be brave and fair
— dare to care.

Vinkkilista rasismin käsittelyyn lasten kanssa

- Kerro tosiasiat
- Käsittele tunteita
- Sisällytä rasisminvastaisuus arkeen
- Konkretisoi asioita

Tutustu vinkkilistoihimme kokonaisuudessaan:

<https://www.yhteisetlapsemme.fi/ole-rohkea-ja-reilu/lahdeaineistoa-ja-vinkkejä/rohkea-ja-reilu-vinkkejä/>

Ole rohkea ja reilu -opetusaineistot

Videoita ja lyhytelokuvia, tehtäväpaketteja,
vinkkejä, työpajoja:



<https://www.yhteisetlapsemme.fi/ole-rohkea-ja-reilu/aineistoa-opetukseen/>



KIITOS!

pajatoiminta@yhteisetlapsemme.fi

YHTEISET LAPSEMME RY
Ole rohkea ja reilu – uskalla välittää!